

UNITATEA 4 - ALFABETIZARE PRIMARĂ

CONȚINUTURI:

- **ELEMENTE DE LIMBAJ:**
 - sunetele și notele muzicale;
 - punct, linie, formă, culoare;
 - contraste și game cromatice.
- **NUANȚE ȘI TONURI.**
- **ARMONIE (DE CULORI ȘI SUNETE).**
- **CULOAREA SUNETULUI:**
 - timbru vocal și instrumental;
 - tipuri de ansambluri și formații instrumentale
- **TIMP ȘI MIȘCARE:**
 - ritmul natural,
 - ritmul fizic, psihic și social, cinetic,
 - ritmul muzical (durate, pauze),
 - ritmul plastic, decorativ.
- **LUMEA FORMELOR:**
 - forma plană-spațială;
 - structura naturală-structura plastică

ELEMENTE DE LIMBAJ

Melodia este o înlănțuire de sunete și pauze muzicale. Într-o melodie, sunetele urcă și coboară. Sunetele muzicale pot avea înălțimi diferite: sunete groase (joase/groase), medii (nici prea joase, nici prea înalte), subțiri (înalte/acute).

Semnul grafic al sunetului muzical este nota muzicală.

Sunetele se aud și se intonează, notele se văd și se scriu.

Notele muzicale se scriu pe **portativ**, semnul grafic format din 5 linii paralele și 4 spații libere. În fața portativului se așează semnul grafic numit **cheia sol**.

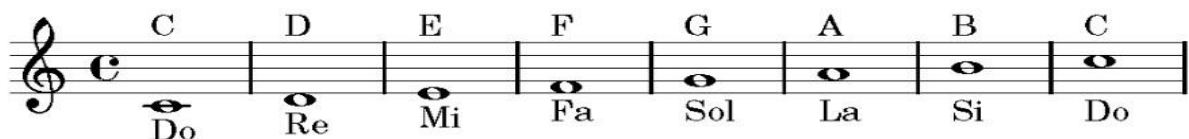

ȘTIAI CĂ?

- ✓ **Notele muzicale** au în spate o istorie vastă, ce datează de acum câteva mii de ani – chiar dacă atunci erau doar inscripții care arătau total diferit față de cele utilizate în ziua de astăzi.
- ✓ **Notele muzicale** în varianta cunoscută și folosită astăzi au apărut în anul 1.000 și au fost inventate de un călugăr italian, pe nume Guido d'Arezzo.

O melodie poate fi reprezentată în scris cu ajutorul sunetelor, iar pentru a putea reda corect înălțimea lor, acestea se scriu pe un portativ.

Notele muzicale sunt în număr de șapte, iar fiecare dintre cele de pe portativ are propriul ei nume (muzicienii știu în acest mod ce notă să cânte). Primele șapte litere din alfabet sunt utilizate în notația muzicală internațională pentru numirea notelor.

APLICAȚIE PRACTICĂ

Melodia este reprezentată în scris cu ajutorul _____

Exemplul muzical este format din _____ sunete

La începutul fiecărui portativ se scrie _____

Transcrieți fragmentul muzical în caiete, marcând nota **SOL** cu verde, **LA** cu roșu, **FA** cu negru și **MI** cu albastru.

Portativul și Cheia SOL

<https://www.youtube.com/watch?v=R04HqdXT-pE>

Notele muzicale

https://www.youtube.com/watch?v=rOsQygRbd_o

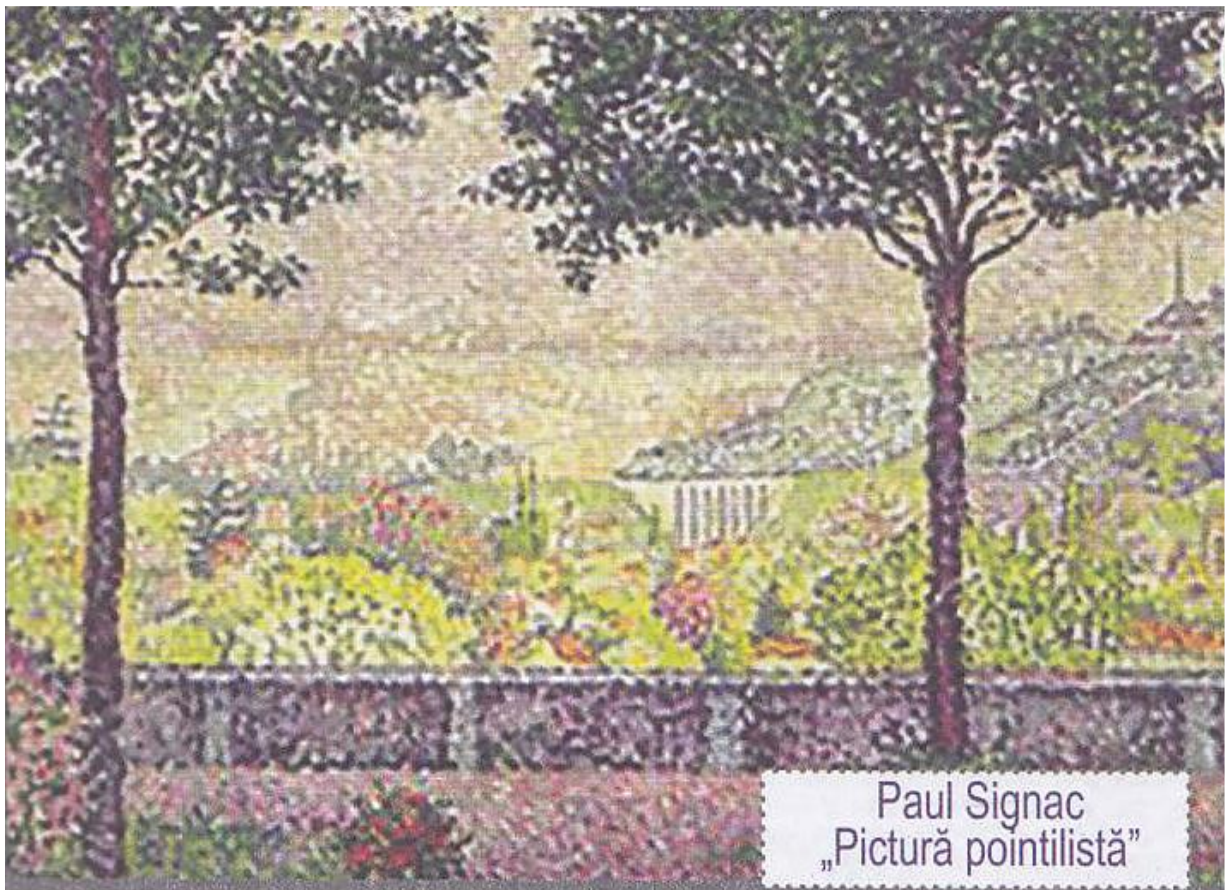

PUNCTUL, LINIA, FORMA ȘI CULOAREA sunt elemente de limbaj plastic cu ajutorul cărora se realizează lucrări artistice.

PUNCTUL PLASTIC este o formă plană sau spațială ale cărei dimensiuni sunt reduse în raport cu suprafața sau spațial în care se află.

Punctul plastic are diferite forme:

- *pete obținute prin atingerea suprafeței cu un instrument de lucru, prin stropire sau prin alte procedee;*
- *forme geometrice diverse (triunghi, cerc, pătrat);*
- *forme abstracte;*
- *forme inspirate din natură (frunze, flori, insecte etc.)*

Tutorial -Punctul

<https://www.youtube.com/watch?v=Y0vkoAwZ-0c&t=4s>

REȚINE!

Mărimea punctului este corelată implicit și cu efectul de distanță: punctele mărite sugerează apropierea, iar cele micșorate depărtarea.

Pentru obținerea unor efecte decorative, punctele se pot grupa în diferite poziții:

- șiruri de puncte orizontale, verticale sau oblice cu alternanță sau repetare de mărime sau culoare;
- șiruri de puncte cu aceeași mărime doar de culori diferite;
- șiruri de puncte în direcții diferite.

STIAI CA

Pictorul francez, George SEURAT este inițiatorul tehnicii picturale numite POINTILISM. Pointilismul este tehnica picturală, în care puncte mici, distincte, de culori primare și secundare sunt utilizate pentru a forma o imagine.

APLICAȚIE PRACTICĂ

Acoperiți suprafețele unor forme cu ajutorul punctelor de diferite culori, nuanțe sau tonuri (frunze, flori, forme geometrice)

LINIA constituie una dintre cele mai importante elemente ale limbajului plastic fiind urma lăsată de un punct în mișcare.

REȚINE!

- ✓ Linia exprimă starea celui care o desenează. Cea subțire și curbă exprimă gingășie, sensibilitate, iar cea groasă și frântă exprimă forță și asprime.
- ✓ Poate fi *dreaptă*, *curbă* sau *frântă*.
- ✓ Linia în duct continuu este linia construită dintr-o singură trasare. În desen, linia are *rol constructiv*, obținându-se diferite forme, dar și *rol decorativ*, de înfrumusețare.

Practic linia este creată prin deplasarea unui instrument (creion, pix, peniță, cărbune, pensulă) pe o suprafață. Structura, aspectul și grosimea liniilor sunt determinate de natura instrumentului care o creează.

După formă, aspect și lungime liniile pot fi: drepte, frânte, întrerupte, curbe, șerpuite, spiralate, scurte, lungi, în duc continuu, subțiri, groase, modulate.

✚ După poziția pe o suprafață, liniile pot fi: orizontale, verticale, oblice.

✚ După scopul în care sunt utilizate, liniile pot fi:

- cu rol de construcție (conturează sau acoperă creând forme și volume);
- cu rol de expresie, de semn plastic (sugerează elemente din natură, mișcare, exprimă o stare sufletească etc.)
- cu rol decorativ (creează motive decorative care ornamează spațiile cu caracter decorativ) după principiile: alternanță, repetiție, simetrie.

Wassily Kandinski

Henry Matisse

Linia și punctul ca elemente decorative au și valențe expresive iar alături de ritm, contrast, mișcare, armonie, echilibru etc. constituie mijloace de expresie.

Tutorial- Linia

<https://www.youtube.com/watch?v=PyaURD9ivq8>

APLICAȚIE PRACTICĂ

Realizați cu ajutorul diferitelor tipuri de linii crengile din coroana unui pom desfrunzit

FORMA reprezintă aspectul vizibil al lucrurilor, ființelor și fenomenelor din natură. *Forma plastică*, spre deosebire de cea naturală, reprezintă aspectul vizibil prin puncte, linii al unei idei artistice.

Tot ce se vede în jurul nostru are o anumită formă – mică sau mare, rotundă sau pătrată, subțire sau groasă care se poate transforma în formă plastică.

Formele plastice, inspirate din lumea înconjurătoare sunt utilizate în desen, pictură, sculptură.
La realizarea unei opere de artă, forma este la fel de importantă ca și punctul, linia, culoarea.

REȚINE!

Forma plastică poate fi:

- **plană**
- **spațială**

Forma plană

- ✓ se mai numește *bidimensională* - are două dimensiuni: lungime și lățime.
- ✓ este forma desenată pe o suprafață plană: hârtie, pânză, sticlă etc.
- ✓ prin felul cum se așterne pe hârtie, forma plană poate fi: *spontană* și *elaborată*.
 - + **Forma spontană** este o formă liberă, de exemplu, o pată de cerneală căzută întâmplător pe hârtie.
 - + **Forma elaborată**

Forme spontane

APLICAȚIE PRACTICĂ

Pune în mijlocul unei suprafețe de hârtie câteva picături de culoare diluate cu apă. Împăturăște hârtia în patru. Formele spontane create îți pot sugera o mulțime de imagini asemănătoare cu formele din mediul înconjurător sau imagini care nu seamănă cu ceva anume. Denumeste această formă.

Forma spațială

- ✓ se mai numește forma tridimensională -are trei dimensiuni: lungime, lățime și înălțime
- ✓ se găsește în sculptură, modelaj, ceramică, origami.

PIETÀ- MICHELANGELO

Ceramica de la Horezu

Tutorial-Forma

https://www.youtube.com/watch?v=ZMt4y2hGw_8

CULOAREA reprezintă impresia pe care razele luminoase reflectate de obiecte o produc asupra ochilor și psihicului uman și totodată unul dintre elementele de limbaj plastic.

- ✚ Tot ce există în natură ni se prezintă în culori.
- ✚ Tot universul care ne înconjoară îl vedem colorat. Lucrurile se deosebesc între ele nu numai prin formă, ci și prin culoare. Această caracteristică constituie farmecul vieții omului, determinându-i impresii, sentimente, stări psihice diferite.
- ✚ Nimic nu poate fi mai plăcut decât să știi să te îmbraci în culori armonioase, să-ți organizezi un mediu de viață frumos colorat, să te răsfeți în mijlocul unei naturi bogate în cele mai diverse culori.
- ✚ Nu se poate vorbi de culori fără lumină.

ȘTIAI CĂ?

Isaac Newton, om de știință englez (sec. al XVII-lea) a demonstrat că lumina albă a Soarelui se descompune în șapte culori principale. Astfel, dacă razele solare ce pătrund prin orificiul unui ecran întâlnesc o prismă de cristal, triunghiulară, acestea apar pe un alt ecran, descompuse în cele șapte culori ale spectrului solar. Aceste culori sunt: roșu, oranj, galben, verde, albastru, indigo și violet. Fenomenul apare și în natură, fără intervenția omului, în cunoscuta situație a curcubeului.

CLASIFICAREA CULORILOR DUPĂ IMPORTANȚĂ

Dintre teoreticienii și pictorii care s-au ocupat cu studiul culorilor au fost: **Otto Runge, Paul Klee și Johannes Itten**. Johannes Itten a realizat cercul cromatic al celor 12 culori (3 primare, 3 binare de gradul I și 6 binare de gradul II).

CULORILE PRIMARE

Cele 3 culori primare sunt:

- **ROȘU**
- **GALBEN**
- **ALBASTRU**

Din amestecul fizic al acestora, în proporții diferite, pot fi obținute toate celelalte culori.

Când toate trei sunt amestecate în cantități egale, se produce un gri neutru, închis (gri perfect). Culorile primare nu se pot obține din amestecul altor culori.

CULORI BINARE DE GRADUL I

- ✓ Amestecând, două câte două, culori primare în cantități egale se obțin culori binare de gradul I.
- ✓ Culorile binare de gradul I sau secundare, pierd din puritate față de culorile primare.

ROȘU + GALBEN = ORANJ (O)

GALBEN + ALBASTRU = VERDE (Ve)

ALBASTRU + ROȘU = VIOLET (Vi)

CULORI BINARE DE GRADUL II

Aceste culori se obțin din amestecul fizic al unei culori primare cu o culoare binară de gradul I, vecină pe cercul cromatic al lui Itten.

GALBEN + ORANJ = galben-oranj / oranj gălbui (GO/ OG)

ORANJ + ROȘU = oranj roșiatic / roșu-oranj (OR/ RO)

ROȘU + VIOLET = purpuriu / roșu-violet / violet-roșiatic (RVi/ ViR)

VIOLET + ALBASTRU = indigo / violet albastrui / albastru-violet (ViAl/ AlVi)

ALBASTRU + VERDE = turcoaz / albastru verzui / verde albastrui (AlVe/ VeAl)

VERDE + GALBEN = verde gălbui / galben verzui (VeG/ GVe)

Culorile binare de gradul al II-lea pierd și mai mult din puritate; sunt niște nuanțe ale culorilor primare care înclină spre una sau alta din culorile binare de gradul I, vecine pe Cercul cromatic al lui Itten.

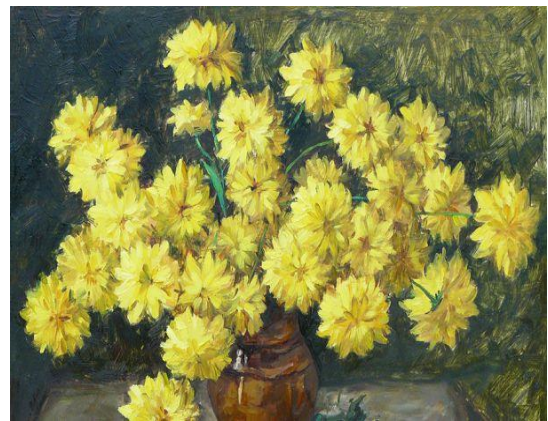

CLASIFICAREA CULORILOR DUPĂ IMPRESIE

Culorile produc asupra noastră diferite senzații pe baza cărora s-au împărțit în culori calde și culori reci.

CULORILE CALDE: ROȘU, GALBEN, ORANJ

- ne dau senzația de căldură;
- ne duc cu gândul la soare, foc, vară etc.
- ne ajută să colorăm soarele, focul, vara etc.
- sugerează bucuria, sărbătoarea, exuberanța etc.
- ne dau impresia de apropiere în spațiu.
- crează senzația de căldură, bucurie, liniște.

CULORILE RECI: ALBASTRU, VERDE, VIOLET

- ne dau senzația de rece;
- ne duc cu gândul la răcoarea pădurilor, a apelor, la iarnă etc.
- ne ajută să colorăm iarna, ploaia, înserarea etc.
- sugerează tristețea, dar și calmul, liniștea;
- ne dau impresia de depărtare în spațiu.

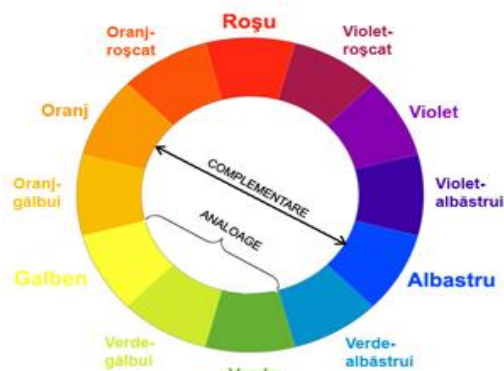
Vincent van Gogh- Noapte înstelată

În general, în pictură sunt folosite culorile calde în lumină, iar cele reci în umbră; prin acest procedeu este sugerat volumul obiectelor și este creată impresia de spațiu plastic tridimensional.

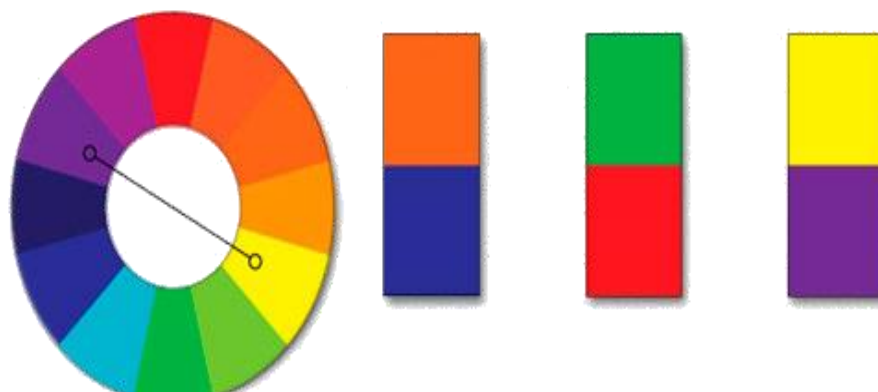
CULORILE COMPLEMENTARE

Tot în cercul cromatic a lui Johannes Itten se poate observa că fiecărei culori primare îi corespunde, în partea diametral opusă, o culoare binară. Culorile diametral opuse în cercul cromatic se numesc culori complementare.

- ✚ una este primară iar cealaltă binară;
- ✚ una este caldă iar cealaltă este rece;
- ✚ din amestecul fizic a două complementare se obține griul;
- ✚ alăturate produc un contrast puternic.

A ↔ **O** **R** ↔ **Ve** **G** ↔ **Vi**

Tutorial-totul despre culori

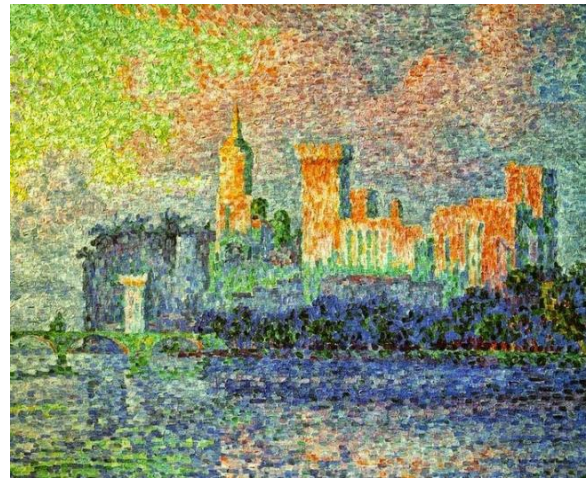
<https://www.youtube.com/watch?v=fQ2dGkuYVR4&t=192s>

CONTRASTE ȘI GAME CROMATICE

Gama cromatică este o succesiune de culori dispuse într-o gradăție armonioasă și care nu se resping unele pe altele. Ea este condiționată de existența unei anumite dominante cromatice și realizează unitatea coloristică a compoziției plastice. Clasificarea gamelor cromatice:

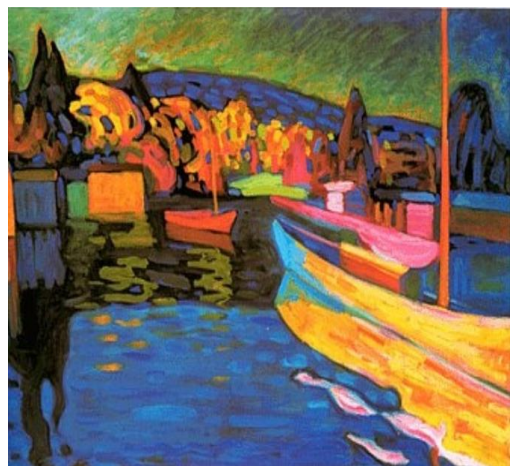
- **gama simplă**, care se formează prin amestecul fizic a doua complementare sau a doua culori opuse (una caldă, cealaltă rece).
- **gama compusă**, care se realizează dezvoltând paralel doua sau trei perechi de culori complementare.

Contrastele cromatice sunt determinate de: strălucirea unei culori, cantitatea ei, luminozitatea și puritatea ei. Contrastul cromatic se obține când între culori sunt diferențe puternice. Johannes Itten a fundamentat teoria culorilor și a stabilit șapte contraste cromatice :

CONTRASTUL CULORII IN SINE

- este cel mai simplu contrast cromatic și se obține prin juxtapunerea tentelor de culori pure (culori primare și culori binare).
- puterea contractului culorii în sine scade cu cât culorile folosite se îndepărtează de culorile primare.
- prezența albului și negrului amplifică expresivitatea acestui contrast deoarece intervin efectele caracteristice de creștere a luminozității, respectiv strălucirii culorilor. O pată de culoare primară sau binară, înconjurată de negru, devine mai palidă ca intensitate cromatică, dar mai luminoasă.

V.Kandinsky-Peisaj de toamnă cu bărci

CONTRASTUL DESCHIS - INCHIS (CLAR-OBSCUR)

- acest contrast se obține prin juxtapunerea unor culori cu luminozități diferite.
- pentru a obține efectul de contrast deschis - închis este necesară alăturarea culorilor și a nonculorilor cu luminozități egale sau apropiate de culori și nonculori de întunecime egală sau apropiată, respectând cerințele acordului cromatic.

CONTRASTUL CALD – RECE

- se realizează prin alăturarea culorilor calde cu cele reci.
- într-o compoziție, culorile calde dau impresia de aproape, iar cele reci - de depărtare.
- contrastul prezintă și importanța pentru efectele perspectivele și plastice.
- în natură, obiectele îndepărtate apar întotdeauna de culoare mai rece, din cauza stratului de aer interpus între privitor și aceste obiecte.

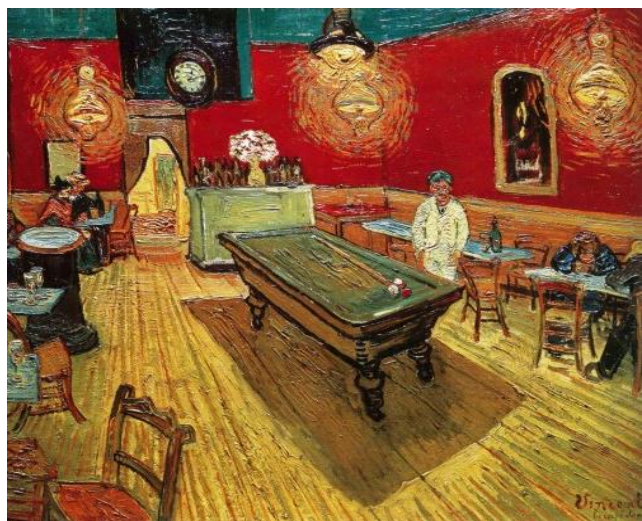
Rembrandt-Lectia de anatomie a doctorului Tulp

Paul Cezanne- Golful Marsiliei văzut de la Estaque

CONTRASTUL COMPLEMENTARELOR

- se obține prin alăturarea culorilor complementare.
- într-o compoziție plastică se pot dezvolta două sau trei perechi de complementare care prin juxtapunere își măresc strălucirea.
- culorile complementare folosite dau stabilitate compoziției, fiecare culoare rămânând neschimbată în puterea ei strălucitoare.
- într-o compoziție plastică se pot dezvolta și două sau trei perechi de complementare.

Vincent Van Gogh-Cafeneaua de noapte

CONTRASTUL SIMLUTAN

- prin contrastul simultan înțelegem fenomenul prin care ochiul nostru cere, pentru o culoare pură dată, în mod simultan, culoarea ei complementară.

CONTRASTUL DE CALITATE

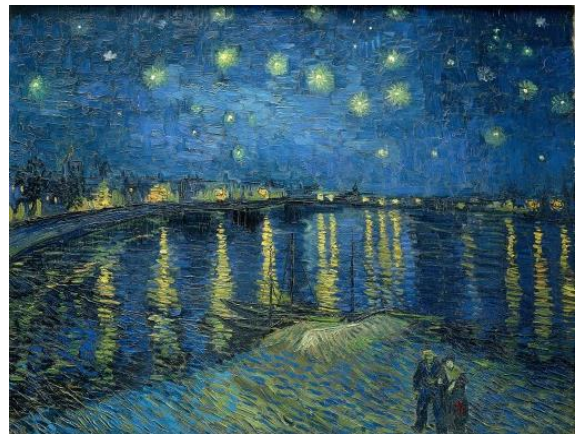
- contrastul de calitate constă în opoziția dintre culorile saturate, strălucitoare și culorile amestecate, tulburate.
- prin calitatea unei culori se înțelege gradul ei de puritate.

Peter Bruegel cel bătrîn- Căderea lui Icar

CONTRASTUL DE CANTITATE

- raportul de mărime a doua sau mai multe suprafețe colorate.
- este contrastul „mult – puțin” sau „mare – mic”.
- caracterul activ al unei culori este determinat de puterea ei de strălucire și mărimea petei colorate.

Vincent Van Gogh-Noapte înstelată

Experiment - culoarea

<https://www.youtube.com/watch?v=MKW2JI1teuk>

NUANȚE ȘI TONURI

- **Nuanța** reprezintă amestecul culorilor învecinate din cercul cromatic.
- Ele se realizează prin treceri treptate de la o culoare la alta.
- Nuanță – fiecare din varietățile unei culori.
- Cu ajutorul nuanțelor putem „încălzi” sau „răci” culorile din pictură.
- Nuanțele unei culori sunt obținute prin virarea unei culori către o altă culoare (prin adăugarea unei cantități diferite din culoarea spre care virează).
- Ex.: roșul virează către galben, prin oranj.

Vincent Van Gogh. *Natură moartă cu floarea-soarelui*

Willem Claesz Heda. *Natură statică*

Tehnica de obținere a nuanțelor este foarte diversă:

- ✚ În tehnica picturii cu acuarelă, vom obține nuanțele prin fluidizarea culorilor, adăugând multă apă. Pe fundalul hârtiei albe a suportului acestea vor deveni mai transparente, luminoase. Amestecul nuanțelor în pictura cu acuarelă se efectuează direct pe suport.
- ✚ În pictura cu guașe, nuanțele vor deveni mate, opace, iar gama lor se va lărgi dacă vom adăuga alb sau negru. Deci, nuanțele vor fi elaborate, adică obținute prin amestec pe paletă.

ȘTIAI CĂ...

Pentru a realiza picturi interesante, trebuie să folosești diferite nuanțe.

Nuanțarea culorilor s-a dezvoltat foarte mult în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, odată cu apariția impresionismului.

Artiștii care aparțin acestei tendințe au redat volumul și efectul de spațialitate, folosind nuanțarea și modelarea culorilor.

➤ **Tonul** reprezintă rezultatul amestecului unei culori cu o nonculoare.

Culoare+ alb = culoare cu ton deschis (folosită pentru a sugera suprafețe luminate)

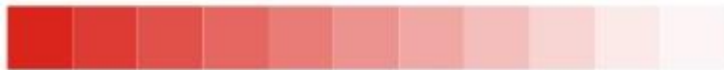
Culoare+ negru= culoare cu ton închis (folosită pentru a sugera suprafețe umbrite)

➤ Tonurile unei culori sunt drumul pe care o culoare îl poate parcurge către alb sau negru (prin adăugarea unei cantități diferite de alb sau negru).

Ex.: roșul virează către negru:

Ex.: roșul virează către alb:

REȚINE!

Atât tonurile cât și nuanțele unei culori sunt nelimitate ca și număr, iar combinațiile sunt de ordinul sutelor de mii.

Fiecare nuanță rezultată din amestecul dintre doua culori poate vira la rândul ei către alb sau negru.

APLICAȚIE PRACTICĂ

Realizează o compoziție care să exprime bucurie, veselie, folosind nuanțele culorilor calde. Intitulează-o.

Ce culori ți se potrivesc

<https://www.youtube.com/watch?v=Mxoc5xMjGkA&t=203s>

Cum creez tonuri și nuanțe în pictura în ulei

<https://www.youtube.com/watch?v=9ZnOEYmJIFU>

ARMONIE (DE CULORI ȘI SUNETE)

ȘTIAI CĂ?

- Termenul „armonie” își are originea în Grecia antică.
- Armonicul, potrivit noțiunilor oamenilor antici, era neapărat sublim și frumos.
- În raport cu culoarea, în pictură, conceptul de armonie a fost interpretat ca o distincție clară a culorilor .
- Esența armoniei este - combinațiile de culori creează condiții confortabile pentru percepție.

REȚINE!

Armonia în artă poate fi definită ca un aranjament plăcut al diferitelor elemente fie că este vorba de muzică, poezie sau pictură.

În arta vizuală, armonia este cea care încântă privirea și creează un sentiment interior de ordine, de echilibru.

La cealaltă extremă, când ceva nu este armonios, este fie plictisitor dar mai ales haotic pentru privitor.

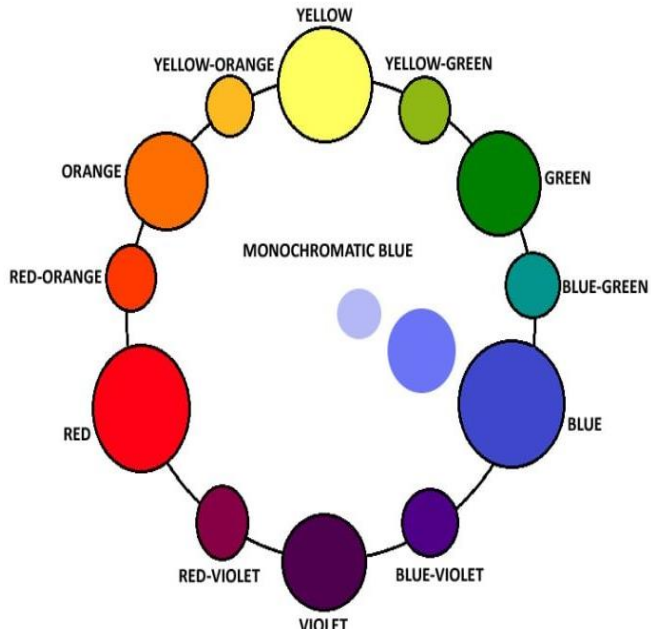
În pictură, armonia se realizează folosind culori care au o anumită legătură între ele într-un mod specific pe paleta de culori și pe roata culorilor.

Alegerea culorilor în contextul „armonie,, este un element cheie în orice domeniu care implică arta vizuală, de la pictură, grafică, machiaj sau design interior, până la vestimentație.

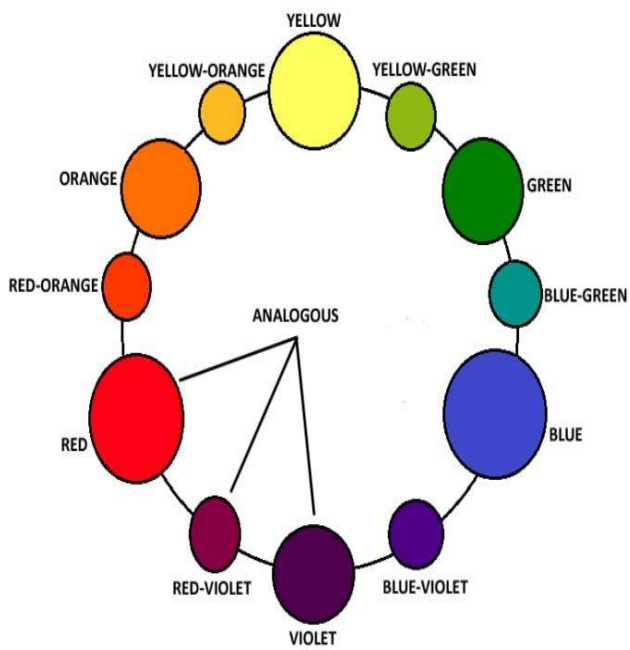
TIPURI DE POTRIVIRE ARMONICĂ A CULORILOR

ARMONIA CULORILOR se realizează folosind culori care se raportează într-un fel sau altul. Fie sunt unul lângă celălalt pe paletă de culori, sau sunt toate amestecate folosind o cantitate limitată de culori, prin urmare toate sunt cumva legate.

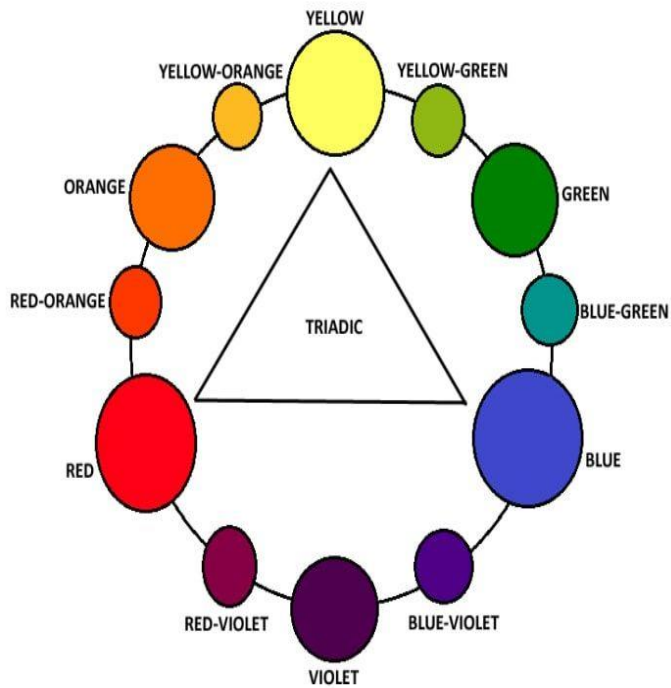
SCHEMĂ DE CULORI MONOCROMATICĂ

SCHEMĂ DE CULORI ANALOGĂ

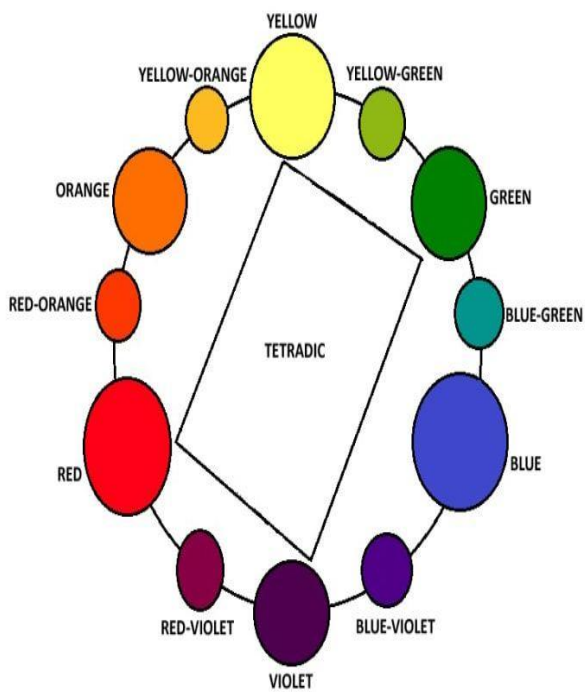
Culorile sunt apropiate una de cealaltă pe roata de culori.

SCHEMA DE CULORI TRIADICĂ

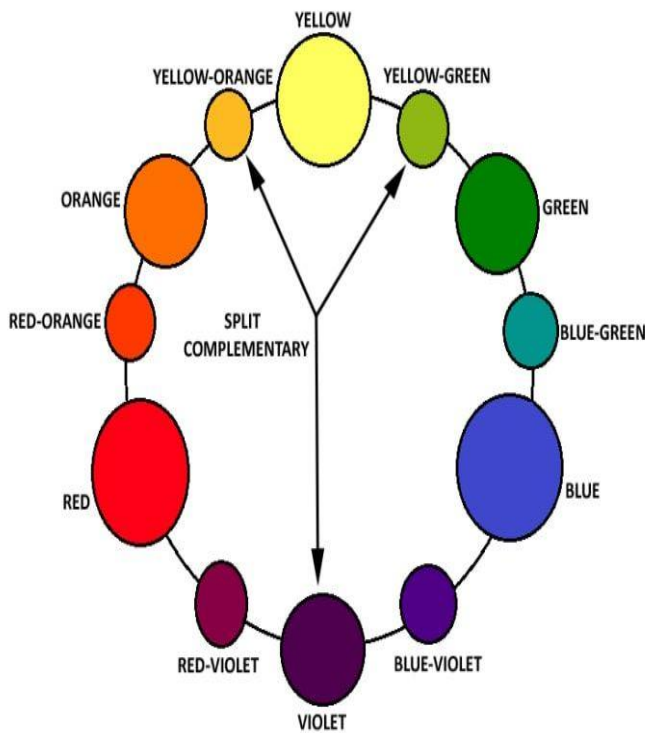
Se folosesc trei culori dispuse în forma de triunghi

SCHEMA DE CULORI TETRADICĂ

Folosește o combinație de culori care sunt două perechi de complementare.

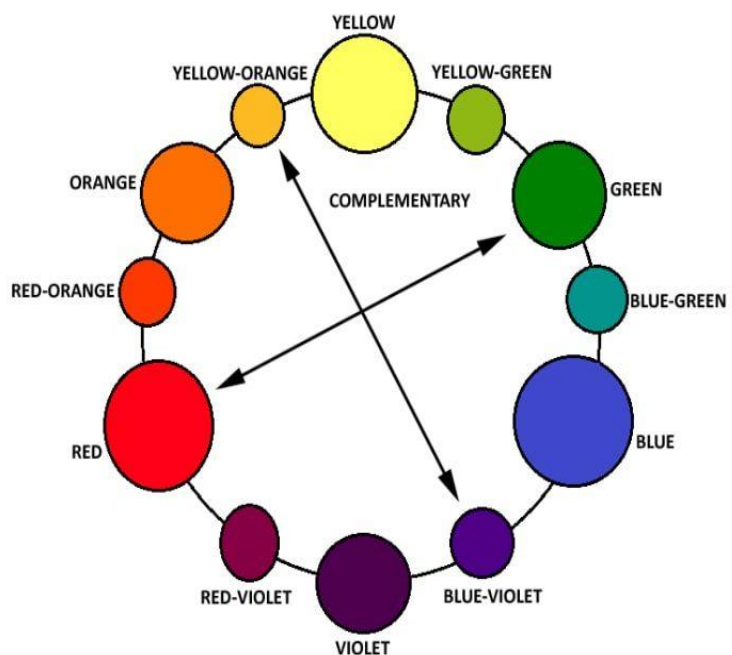
SCHEMA COMPLEMENTARĂ DIVIZATĂ

Folosește o nuanță și apoi cele două culori de pe fiecare parte a complementului său.

SCHEMA DE CULORI COMPLEMENTARĂ

Folosește culori care sunt direct opuse între ele pe roată.

Perechile de culori constau întotdeauna fie dintr-o primară cu o culoare secundară fie din două culori terțiare.

ARMONIA SUNETELOR se realizează prin îmbinarea acestora în așa fel încât să producă plăcere auzului, cu alte cuvinte să fie consonante.

Consonanța indică, un set de sunete efectuate simultan și astfel încât efectul general este moale și plăcut pentru ascultător, Producerea sunetelor cu aceeași frecvență, la amplitudini diferite, va produce consonanțe.

*Disonanța, dimpotrivă, indică un set de sunete astfel încât efectul general este dur și strident pentru ascultător. De exemplu, folosim în general termenul **disonant** un sunet al sistemului de alarmă sau al sirenei de urgență. Aceste sunete stridente în mod natural alarmante ne alertează atenția asupra pericolului iminent.*

ȘTIAI CĂ?

Mamiferele folosesc apeluri armonice pentru a se coordona între ele. De exemplu, lupii folosesc urletele ca „apel social” pentru a indica poziția lor sau pentru a coordona un atac.

De asemenea, balenele pot folosi armonicele pentru a coordona o vânătoare de hering.

INSTRUMENTE MUZICALE CARE PRODUC ARMONII ÎNCĂ DIN PREISTORIE

- ✚ Cele mai vechi instrumente muzicale, cum ar fi flautele, pot fi găsite în majoritatea tradițiilor culturale a căror origine istorică datează din Antichitate.
- ✚ Aceste instrumente s-au folosit încă din cele mai vechi timpuri datorită efectului lor calmant, liniștitor și relaxant.
- ✚ De exemplu, există scrieri coreene vechi de peste două mii de ani referitoare la unul dintre aceste instrumente, *daegeum*. A fost denumit instrumentul care putea „calma toate valurile lumii” și era considerat „instrumentul muzicii zeilor”.

Instrument armonic - Daegeum

<https://www.youtube.com/watch?v=f00eDzDMXBM>

Armonie de culori și sunete

<https://www.youtube.com/watch?v=mUSkXHgo4Gc>

CULOAREA SUNETULUI **timbru vocal și instrumental**

- ✓ Fiecare voce sau instrument are o sonoritate proprie, specifică, prin care se deosebește de celelalte. Calitatea unui sunet de a se diferenția după sursa care îl produce se numește **timbru**.
- ✓ O melodie poate fi interpretată **vocal**, **instrumental** sau **vocal-instrumental**.
- ✓ Există : **timbru vocal** și **timbru instrumental**.

APLICAȚIE PRACTICĂ

*Audiați lucrarea muzicală „Petrică și lupul” de Serghei Prokofiev.
Prin ce se disting „vocile” instrumentelor? Care instrument are timbrul „luminos”, „strălucitor”? Dar „trist”? Dar „strident”?*

TIPURI DE VOCI

La fel ca instrumentele, fiecare voce are o sonoritate proprie, specifică.

VOCI DE FEMEI

- **VOCEA DE SOPRANĂ** este vocea care cântă în registrul cel mai acut.
- **SOPRANELE DE COLORATURĂ** au un ambitus imens, acestea putând cu ușurință și cu multă lejeritate să cânte pasaje de virtuozitate la o înălțime foarte mare. Timbrul lor este unul moale și rafinat.

DIANA DAMRAU- Aria Reginei Noptii- W.A.Mozart
<https://www.youtube.com/watch?v=XH7cPtG8kGg>

- **VOCEA DE MEZZO-SOPRANĂ** este vocea care cântă în registrul mediu.
- Mezzo-sopranele, câteodată numite și soprane dramatice, sunt cunoscute pentru puterea lor de a cânta în registrul acut.

ANNA CATERINA ANTONACCI- Habanera-G. Bizet
https://www.youtube.com/watch?v=KJ_HHRJf0xg

- **VOCEA DE ALTISTĂ** este vocea care cântă în registrul mediu/grav.
- Altistele sunt cunoscute pentru finețea și încărcătura vocilor lor. Situate într-un registru grav, vocile de alto răsună mai tare și par mai pline spre deosebire de alte tipuri de voce.

JANA SÝKOROVÁ- Stride la Vampa (Trubadurul)- G. Verdi
<https://www.youtube.com/watch?v=ofnn8FORHvo>

VOCI DE BARBATI

- **VOCEA DE TENOR**- cântă în registrul acut.
- **CONTRA-TENORII** și-au căpătat faima încă din perioada Barocului. Vocile de contra-tenori sunt și ele foarte rare, adesea apelându-se la intervenții chirurgicale pentru a se putea menține vocea în registrul acut.
- Rolurile de eroi sau cavaleri sunt adesea atribuite acestor tipologii de voci datorate puterii acestora de a executa pasaje de virtuoziitate impresionante.

LUCIANO PAVAROTTI- La donna e mobile (Rigoletto)- G. Verdi
<https://www.youtube.com/watch?v=xCFEk6Y8TmM>

- **VOCEA DE BARITON** este vocea bărbătească ce se situează în registrul mediu.
- Baritonii sunt cunoscuți pentru timbralitatea lor caldă, aceasta având capacitatea de a cânta cu lejeritate.

LAURENT NAOURI- Aria Toreadorului (Carmen)- G. Bizet
<https://www.youtube.com/watch?v=e5qmSEvDEGs>

- **VOCEA DE BAS** este vocea bărbătească ce se situează în registrul cel mai grav.
- Sunetul plin și aspru al unui bas poate răsună și prin pereții unei clădiri.

RUGGERO RAIMONDI- La calunnia (Bărbierul din Sevilla)- G. Rossini
<https://www.youtube.com/watch?v=I22Eg-9FFC0>

Vizionare tutorial- Timbrul vocal

<https://www.youtube.com/watch?v=SV3gzJ0jfic>

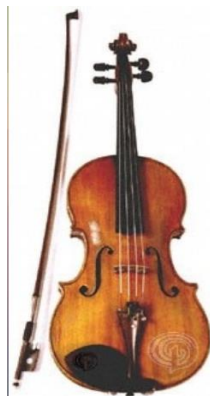

TIMBRUL INSTRUMENTAL

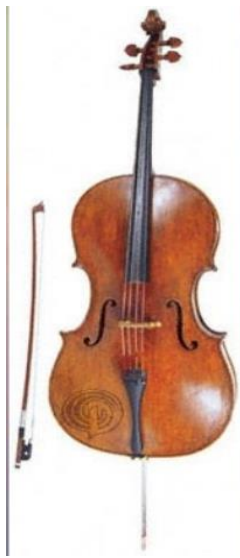
- Fiecare instrument are timbrul său, care-l face să se deosebească de celelalte.
- Sunetele produse de instrumente se diferențiază între ele în funcție de forma, mărimea și materialul din care sunt confecționate acestea.
- In funcție de modalitatea de producere a sunetelor, instrumentele se clasifică astfel:
- **INSTRUMENTE CU COARDE**
 - la care sunetul se produce prin frecare cu arcuș:

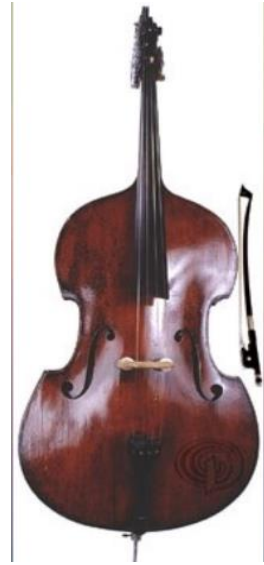
Viola

Viola

Violoncelul

Contrabasul

- la care sunetul se produce prin ciupire:

Harpa

Chitara

- la care sunetul se produce prin lovire:

Pianul

➤ INSTRUMENTE DE SUFLAT :

- confectionate din lemn

Flaut

Oboi

Clarinet

Fagot

- *confeționate din alamă*

Corn

Trompetă

Trombon

Tubă

➤ **INSTRUMENTE DE PERCUȚIE**

- **acordabile**

Timpan

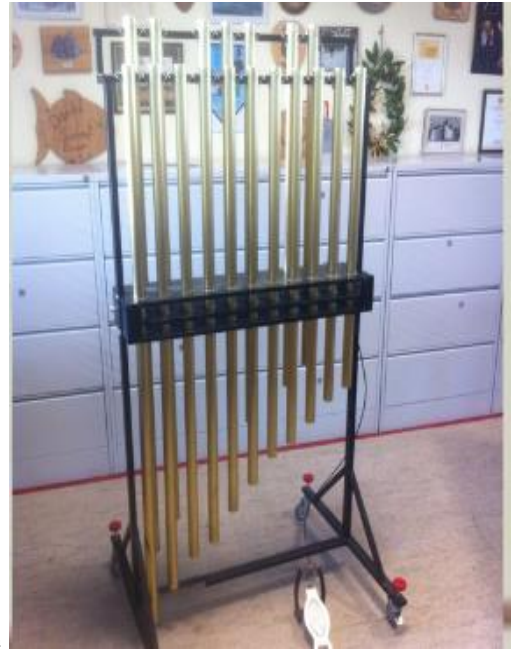

Xilofon

Celestă

Clopote

- **neacordabile:**

Gong

Trianglu

Tamburină

Formații instrumentale

ORCHESTRA

- ansamblu muzical instrumental de mari dimensiuni care cuprinde toate categoriile de instrumente simfonice
- ia naștere la Veneția în jurul anului 1600
- cu trecerea timpului orchestra evoluează, iar în secolul XX, Maurice Ravel valorifică instrumentele orchestrei în faimosul „Bolero,, incluzând și saxofonul.

TARAFUL

- ✚ este o formație muzicală, constând dintr-un grup mic de lăutari (de la 3 până la 8), care cântă muzică lăutărească sau populară.
- ✚ se bazează, în general, pe instrumentele cu coarde, la care se adaugă de obicei un instrument specific zonei folclorice respective: în Muntenia și Oltenia cobza și țambalul; în Moldova trompeta și fluierul; în Banat taragotul; în Transilvania clarinetul; în Maramureș chitara cu 2-3 corzi, denumită zongora.

ORCHESTRA DE MUZICĂ POPULARĂ

- ✚ este alcătuită dintr-un număr mare de instrumente muzicale, din care nu lipsesc cele din familia instrumentelor cu coarde și arcuș, țambalul, naiul, fluierul, acordeonul, cobza, cimpoiul, iar uneori trompeta și taragotul.
- ✚ orice orchestră populară are și soliști instrumentiști, uneori aceștia cântă la pseudo-instrumente ca: fir de iarbă, coajă de mesteacăn, solz de pește, frunză.

Formații vocale

ÎN FUNCȚIE DE VOCI FORMAȚIILE CORALE POT FI:

-coruri de copii

Corul de copii al Operei Naționale București- *Quenn*

<https://www.youtube.com/watch?v=J-Hx0LW9BvY>

-coruri de femei

Richard Wagner - *Corul torcătoarelor*- opera *Olandezul zburător*

<https://www.youtube.com/watch?v=aEefVxgq1Bw>

-coruri de bărbați

Karl Maria von Weber - *Corul vânătorilor* din opera „*Freischütz*„

<https://www.youtube.com/watch?v=qwWbw0GMct0>

-coruri mixte

Giuseppe Verdi - *Corul sclavilor evrei* din opera „*Nabucco*„

<https://www.youtube.com/watch?v=WW6KgGV6WNI&t=75s>

TIMP ȘI MIȘCARE

Ritmul natural

Cuvântul ritm provine de la grecescul „rhythmos” și înseamnă: cadență, repetare, mișcare regulată;

Ritmul psihic se bazează pe ritmicitatea unor trăiri la nivel mental în funcție de anumiți factori.

Ritmul fizic - periodicitate a unei mișcări fizice, a unui proces fiziologic, a unei activități.

Ritmul social- reprezintă activitățile repetitive din timpul unei zile a unui individ în societate.

RITMUL MUZICAL (DURATE, PAUZE)

Noțiunea generală de ritm muzical **cuprinde trei elemente**: ritmul propriu-zis, metrul(măsura) și tempo-ul.

Ritmul este succesiunea organizată a duratelor muzicale.

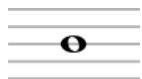
Muzica este o **înlănțuire de diverse durate ale sunetelor** și combinații ale acestora ce se constituie în formule ritmice.

REȚINE!

Sunetele muzicale pot fi scurte, potrivite sau lungi.

DURATA reprezintă caracteristica sunetului de a fi mai lung sau mai scurt în timp și se exprimă prin semne grafice numite valori de note.

PAUZELE exprimă durata tăcerii în muzică. Astfel fiecărei valori de note îi corespunde o pauză, care poartă denumirea notei.

notă întreagă
Durata: 4 timpi

doime
Durata: 2 timpi

pătrime
Durata: 1 timp

optime
Durata: 1/2 timp

șaisprezecime
Durata: 1/4 timp

APLICAȚIE PRACTICĂ

Urmărește materialul video. Identifică sunetele lungi și cele scurte. Fii atent, fiecare figurină reprezintă un sunet, iar fiecare culoare reprezintă un instrument muzical.

<https://www.youtube.com/watch?v=cZ7tZFigmac>

Denumirea valorilor de note

<https://www.youtube.com/watch?v=wD8Cu2MWZ2k>

Joc de citire ritmică

<https://www.youtube.com/watch?v=zVHcYSN2uGI>

RITMUL PLASTIC

Unitatea unei compoziții se realizează prin legătura dintre forme, elemente de limbaj și imaginea totală.

Ritmul

- are o importanță deosebită în organizarea compoziției;
- reprezintă repetiția elementelor într-o anumită modalitate;
- se poate aplica la suprafețe, volume, culori;
- se obține prin ordonarea elementelor de limbaj plastic.

Componente ale ritmului plastic

- Calitatea – este aspectul vizual
- Întinderea – este locul ocupat de elementele plastice, în cadrul unei compoziții.
Ex. - culorile reci pot ocupa un loc mai mare decât calde.

- Înălțimea – este așezarea elementelor din tablou
- Accentul – valoarea cromatică sau acromatică din tablou
- Intervalul – distanța dintre elemente

Ritmul îl întâlnim în artă sub diferite forme:

Vertical
De forme

Orizontal
De centre de interes

Liniar
De dinamică

Radial
Structură

REȚINE!

Ritmul liniar poate fi reprezentat în compoziția plastică: circular, în spirală, cu centre de interes și se obține din linii sau din fâșii identice, situate la același interval și pe aceeași direcție.

Ritmul binar presupune realizarea a două registre într-o compoziție: un plan mai jos și unul mai sus. Elementele ritmice se repetă într-un anumit sens, atât în planul de jos, cât și în cel de sus.

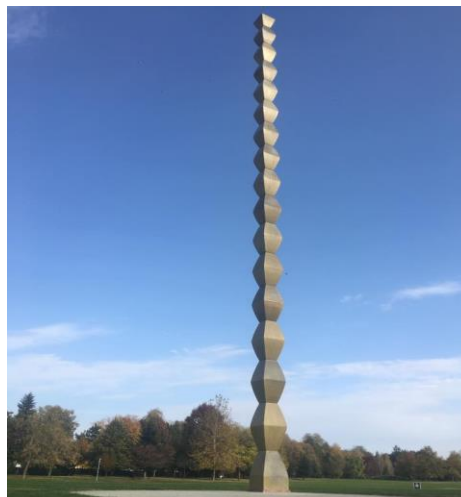
Ritmul ternar cuprinde trei registre.

Poliritmia presupune mai multe plane, în care se repetă grupuri de elemente ritmice.

Ritmul formelor constă în repetarea regulată în spațiu a acestora. Uneori, în ritmul formelor spațiale poate interveni alternarea dimensiunilor sau a culorilor. *Coloana Infinitului* de Constantin Brâncuși este un exemplu de ritm simplu al formelor spațiale. Structura ritmică repetată exprimă o mișcare către infinit.

RITMUL DECORATIV

REȚINE!

- + Ritmul se regăsește și în **arta decorativă**.
- + Această **ramură a artei plastice**, având aplicații practice, necesită utilizarea legității ritmului.
- + **Specificul ritmului plastic** în arta decorativă aplicată se axează pe modul ordonat de așezare a elementelor ornamentale după anumite scheme geometrizate – cerc, pătrat, triunghi, romb etc.
- + **O trăsătură distinctivă** a ritmului plastic utilizat în acest domeniu este stilizarea formelor ornamentale, adică simplificarea aspectului exterior al formelor din natură.
- + **Prin repetarea ritmică** a ornamentelor se creează motivele decorative, dintre care cel mai des întâlnite sunt soarele, omul, păsările, florile, căluții etc.
- + **Ornamentele** pot avea motive geometrice, vegetale, zoomorfe și antropomorfe.

Motivele geometrice prezintă o alternanță a figurilor geometrice (cerc, pătrat, triunghi etc.).

Motivele vegetale redau elemente din natură: flori, frunze, crenguțe etc.

Motivele decorative zoomorfe reprezintă animale și păsări stilizate.

Motivele antropomorfe redau în mod stilizat chipul omului.

APLICAȚIE PRACTICĂ

Vizionați materialul video și realizați apoi o lucrare, folosind motive geometrice.

https://www.youtube.com/watch?v=tsn_5yy7_PA

BIBLIOGRAFIE

- Cristea Maria - Educația plastică și didactica educației plastice, Brașov, 2007
Manual educație plastică- clasa a VII-a, Ed. Știința, Chișinău, 2016
Manual educație plastică- clasa a V-a, Ed. Ars Libri, Argeș, 2017
Manual educație plastică- clasa a V-a, Ed. Litera Internațional, Chișinău, 2016
Manual educație plastică -clasa a VI-a, Ed.Ars Libri, 2019
Manual educație muzicala-clasa a V-a, Ed. Litera, București, 2019
<https://view.livresq.com/view/5f9b11014d395493fcfcb2f/>
<https://blog.mcmusic.ro/2019/11/22/notele-muzicale-creaza-muzica-dar-stii-totul-despre-ele/>
<https://artasicopii.wordpress.com/category/metode-didactice/>
<https://www.angelfire.com/art/triptic/noutati/artfor/artdummies.htm>
<https://prezi.com/almg-jobqcun/gamele-cromatice/>
<https://picturaunuisuflet.wordpress.com/2017/02/13/amestecuri-cromatice-nuante-tonuri-in-pictura-cu-vopsele-in-ulei/>
<http://art-george.blogspot.com/2015/12/armoniaculorii-in-pictura-din-studiile.html?m=1>
<https://blog.cusutsibrodac.ro/armonia-culorilor-reguli-de-baza-in-combinarea-culorilor-in-proiecte-de-croitorie/>
<https://nextlady.ru/ro/coloring/color-harmony-in-the-composition-principle-of-threecomponent-in-color-composition.html>
<https://ro.africa-integration.ch/drawing/color-harmony-color-schemes-explained>
<https://slabire.koshachek.com/articles/hipnoterapie-muzicala-armonica-si-consonanta-si.html>
<https://ro.frwiki.wiki/wiki/Harmonie>
<https://ctik.ru/ro/comfortable-sleep/vyrazitelnye-sredstva-muzyki-chto-takoe-garmoniya-v-muzyke-garmoniya/>
<https://prezi.com/p/kzp-wq2zqpt0/timbrul-vocal-si-instrumental/>
<https://prezi.com/p/e89ondnvh0wx/ritmul/>
<https://ro.wikipedia.org/wiki/Taraf>

